

УДК 351.74(477)

Ю.О. МИХАЙЛОВА, канд. юрид. наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

***Ключові слова:** інтерактивні технології навчання, кадри, підготовка кадрів, органи внутрішніх справ, якість навчання*

Сучасна соціально-економічна та політична ситуація в Україні об'єктивно зумовлює процес реформування в ОВС і впливає на підвищення вимог до кадрового забезпечення органів внутрішніх справ, що спрямовані на підвищення ефективності, реорганізацію існуючої системи, та її трансформацію в поліцейську систему нового типу. Як відомо, реформування та удосконалення діяльності органів внутрішніх справ починається зі змін та реформ відомчої системи освіти. Без реального підвищення якості навчання, спрямованості на підготовку фахівців з високим рівнем професійної майстерності, компетентності, підготовленості до професійної діяльності неможливе ефективне функціонування органів внутрішніх справ України.

На жаль, сьогодні відмічається значна розбіжність між набутими випускником упродовж навчання знаннями, та умінням і навичками швидко застосувати ці знання на практиці. Ця проблема торкнулася й випускників вищих навчальних закладів системи МВС. Практичні підрозділи ОВС відчувають гостру потребу у молодих, але професійно компетентних, комунікабельних спеціалістах, які спроможні застосувати набуті знання в умовах, що швидко змінюються, і уміють включитися в практичну діяльність органів

внутрішніх справ [1, с.99]. У зв'язку з цим, сьогодні перед вищими навчальними закладами системи МВС України постає проблема підвищення якості та посилення професійної спрямованості підготовки фахівців ОВС України.

На сьогоднішній день застосування традиційних лекційно-семінарських методів професійного навчання, які мають переважно репродуктивний характер, не дозволяє повністю використати можливості становлення особистості компетентного фахівця як суб'єкта діяльності. Це можливе за умов тільки доповнення традиційних методів підготовки кадрів інтерактивними методами розвивального навчання, застосування ефективних і надійних навчальних технологій, які би забезпечували формування необхідних знань й умінь, становлення професійних якостей та індивідуально-психологічних властивостей особистості працівників ОВС [2, с.3].

Використання інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах представлені в роботах В.П. Беспалько, В.І. Євдокимова, М.В. Кларіна, Е.Н. Пехоти, Г.К. Селевко, В.В. Серікова, С.А. Сисоевої, І.С. Якиманської; теоретичні й практичні аспекти – в наукових працях Е.Н. Пехоти, Є.І. Пометун, Л.В. Пироженко та інших вітчизняних і зарубіжних учених. Інтерактивні технології навчання, як технології, що сприяють соціальному становленню особистості, розглянуті в роботах Б.Г. Ананьєва, Л.С. Виготського та ін. Підґрунтям дослідження впливу інтерактивних технологій навчання на якість підготовки фахівців для ОВС стали праці ряду авторів, таких як В.Б. Авер'янов, М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, О.К. Безсмертний, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Т.Г. Грица, С.В. Ківалов, А.Т. Комзюк, Ю.Ф. Кравченко, О.Ю. Синявська, А.А. Стародубцев, О.Н. Ярмиш та інших.

Однак, не дивлячись на те, що поняття «інтерактивність», «інтерактивне навчання», «інтерактивні методи й методики навчання»,

«інтерактивні технології» все більше з'являються в наукових працях і навчальних посібниках, що описують процес навчання як спілкування, кооперацію, інтеграцію співробітництва рівноправних учасників, використанню інтерактивних технологій при підготовці кадрів ОВС України у сучасній літературі приділено недостатньо уваги. Тому метою статті є з'ясування поняття інтерактивних технологій навчання, визначення основних завдань інтерактивних форм навчання при підготовці кадрів для ОВС України та вплив інтерактивних технологій на якість навчання у ВНЗ МВС України.

Зазначимо, що впровадження та використання інтерактивних технологій навчання передбачене наказом МВС України від 13.04.2012 р. № 318 «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України», в якому зазначено, що однією з основних форм занять із службової підготовки є лекція, яка дозволяє поєднати керуючу роль викладача з високою активністю слухачів та використанням сучасних інтерактивних технологій [3].

Терміни «інтерактивне навчання», «інтерактивна взаємодія» активно вживаються у Положенні про підготовку фахівців у вищих навчальних закладах МВС за заочною та дистанційною фірмами навчання, затвердженому наказом МВС України від 21.07.2008 р. № 346 [4].

По-перше, з'ясуємо, що ж таке інтерактивні технології навчання в ОВС як порівняно новий, творчий підхід до організації навчальної діяльності. Слово «інтерактив» походить від англійського слова «interact». «Inter» – це взаємний, «act» – діяти. Інтерактивний – здатний взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-чим (наприклад, комп'ютером) або з будь-ким (людиною) [5].

Сутність інтерактивного навчання у ВНЗ МВС України полягає в активному залученні курсантів (студентів, слухачів) до процесу

пізнання. Це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, мета якої – створити комфортні умови навчання. Досягти цього можна за умови постійної активної взаємодії викладача з аудиторією та курсантів (студентів, слухачів) між собою. Інтерактивність навчання передбачає активізацію навчальних можливостей курсанта (студента, слухача) під час навчання замість переказування готової інформації. Лекції, семінарські, лабораторні заняття, на яких використовуються інтерактивні технології, дають основні пізнавальні та професійні вміння, навички і зразки поведінки. Вони повинні захоплювати, пробуджувати інтерес, навчають самостійного мислення та дій.

Таким чином, під інтерактивними технологіями навчання у процесі підготовки кадрів для ОВС України ми розуміємо спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, яка проявляється у постійній взаємодії та комунікації викладача з курсантами (студентами, слухачами), мета якої полягає у створенні комфортних умов навчання, за яких кожен курсант (студент, слухач) відчув би свою інтелектуальну спроможність пізнавати нове та ефективно застосувати отриманні знання на практиці.

На основі цього визначимо основні завдання інтерактивних форм навчання при підготовці кадрів для ОВС України. Зазначимо, що ці завдання покладаються як на самого курсанта (студента, слухача), який навчається, так і на викладача. Однак, при використанні інтерактивних форм роль викладача змінюється, він перестає бути центральною фігурою, а лише регулює процес і займається його загальною організацією, готує заздалегідь необхідні завдання і формулює питання або теми для обговорення в групах, дає консультації, контролює час та порядок виконання наміченого плану. Під час заняття курсанти (студенти, слухачі) звертаються до соціального досвіду – власного та інших людей, їм доводиться комунікувати один з од-

ним, знаходити спільні точки дотику, вирішувати поставлені завдання, приймати компромісні рішення та долати конфлікти.

До основних завдань інтерактивних форм навчання при підготовці кадрів для ОВС України можна віднести:

- пробудження у курсантів (студентів, слухачів) інтересу до навчання;
- ефективне засвоєння навчального матеріалу;
- самостійний пошук курсантами (студентами, слухачами) шляхів і варіантів вирішення поставленої навчальної задачі (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту та обґрунтування рішення);
- відпрацювання обраного варіанту чи прийнятого рішення в умовах, наближених до реальних;
- встановлення взаємодії між курсантами (студентами, слухачами), набуття вмінь працювати в команді, толерантності до будь-якої точки зору;
- формування у курсантів (студентів, слухачів) власної думки і вміння проявляти своє ставлення до ситуації, робити висновки та висловлювати власну точку зору;
- формування необхідних життєвих і професійних навичок;
- вихід на рівень усвідомленої компетентності курсанта (студента, слухача).

Визначивши основні завдання інтерактивних форм навчання, зрозумілим стає їх позитивний вплив на якість підготовки майбутніх правоохоронців.

Це, в першу чергу, проявляється у тому, що інтерактивні методи навчання дозволяють інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння й творчого застосування знань при вирішенні практичних завдань. Ефективність забезпечується за рахунок більш активного включення курсантів (студентів, слухачів) у процес не тільки одержання, але й безпосереднього використання інтегрованого комплексу знань. Якщо форми й методи інтерактивного навчання застосовуються регулярно, то у кур-

сантів (студентів, слухачів) формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, зникає страх висловити неправильне припущення і встановлюються довірливі відносини з викладачем. Це безперечно буде мати позитивний вплив і на подальшу практичну діяльність, оскільки у молодого фахівця вже буде відпрацьовані деякі варіанти поведінки, враховані певні особливості і нюанси при виникненні нестандартних ситуацій тощо. Окрім того, інтерактивне навчання підвищує мотивацію й залученість курсантів (студентів, слухачів) до вирішення навчальних проблем, дає емоційний поштовх до наступної пошукової активності суб'єктів навчання, спонукає їх до конкретних дій. Інтерактивне навчання формує здатність мислити неординарно, що може стати у нагоді при виникненні екстремальної ситуації, при прийнятті швидкого рішення у оперативній обстановці тощо.

Існує така думка, що кожен правоохоронець творить свій унікальний життєвий шлях через оволодіння професійними обставинами, контролем над собою в екстремальних ситуаціях професійної діяльності [6, с.126]. Відповідно до загальноприйнятої класифікації професій, розробленої Є.О. Климовим, професії працівника кримінальної міліції та слідчого належать до професій соціономічного типу «людина–людина». Зазначеному типу притаманні певні особливості, а саме: по-перше, основний зміст професії полягає у взаємодії між людьми (результат діяльності обумовлюється ступенем успішності перебігу процесу взаємодії суб'єкта діяльності з іншими людьми); по-друге, професія вимагає від суб'єкта подвійної підготовки (наявність знань змісту діяльності (операційна складова частина діяльності) та сформованість знань, умінь і навичок у сфері професійного спілкування (комунікативна складова діяльності) [7, с.73–74]. У цьому аспекті інтерактивне навчання дає досвід встановлення контакту, взаємозалежних ціннісно-змістовних відносин зі світом (культурою, природою), людьми й самим

собою – досвід діалогічної пізнавальної діяльності, соціально-моральних комунікативних відносин і самопізнання. Слід також зазначити, що інтерактивна діяльність забезпечує не тільки приріст знань, умінь, навичок, способів діяльності й комунікації, але й є необхідною умовою для становлення й удосконалювання професійної компетентності (компетентність – доведена готовність до дії) через включення учасників освітнього процесу в осмислене переживання індивідуальної й колективної діяльності для нагромадження досвіду, усвідомлення й прийняття цінностей [8, с.38–39].

Для оцінки якості та ефективності навчання важливим є процес контролю за засвоєнням знань. Оскільки інтерактивне навчання припускає можливість комунікації з викладачем і партнерами по навчанню, співробітництво в процесі пізнавальної й творчої діяльності, то система контролю за засвоєнням знань і способами пізнавальної діяльності, уміннями застосовувати отримані знання, в різних ситуаціях може будуватися на основі оперативного зворотного зв'язку, що робить контроль знань, умінь, навичок перманентним, більш гнучким і гуманним, що також позитивно впливає на якість підготовки майбутніх правоохоронців.

На основі вищевикладеного, ми вважаємо, що саме інтерактивні технології відкривають найбільш широкі перспективи та можливості у навчанні та позитивно впливають на його якість. Такі технології формують у майбутніх правоохоронців вміння та навички діяти більш злагоджено, оперативно та зважено у різноманітних ситуаціях, дозволяють майбутнім правоохоронцям найбільш повно використовувати набуті теоретичні знання на практиці, стимулюють пізнавальну діяльність і самостійність.

Дане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, а передбачає необхідність подальших наукових пошуків. Перспективними ми вважаємо подальше вивчення активних

форм і методів навчання, а також розробку та впровадження конкретних інтерактивних технологій у процес підготовки кадрів для ОВС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Монастирський В. М. Особливості професійного навчання та профорієнтаційної роботи в навчальних закладах МВС України / В. М. Монастирський // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2010. – № 2 (7). – С. 99–101.
2. Мороз Л. І. Теоретичні та прикладні засади професійно-психологічного тренінг працівників органів внутрішніх справ України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук : спец. 19.00.06. «Юридична психологія» / Л. І. Мороз. – Київ, 2008. – 37 с.
3. Наказ МВС України «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України» : від 13.04.2012 р., № 318.
4. Наказ МВС України «Положення про підготовку фахівців у вищих навчальних закладах МВС за заочною та дистанційною формами навчання» : від 21.07.2008 р., № 346.
5. Сенгер Л. Інтерактивний / Л. Сенгер, Д. Вейлз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8>.
6. Кудерміна О. І. Соціально-типовий профіль майбутнього правоохоронця як суб'єкта професійного спілкування / О. І. Кудерміна // Психологічні перспективи / 2012. – Вип. 20. – С. 125–134.
7. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Климов Е. А. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 304 с.

8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва ; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

Михайлова Ю. О. Вплив інтерактивних технологій навчання на якість підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України / Ю. О. Михайлова // Форум права. – 2014. – № 3. – С. 228–232 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_3_38.pdf

Сформульовано поняття інтерактивних технологій навчання у процесі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України. Визначено основні завдання інтерактивних форм навчання. Зроблено висновки про те, що інтерактивні технології відкривають найбільш широкі перспективи та можливості у навчанні, а також формують у майбутніх правоохоронців вміння та навички діяти більш злагоджено, оперативно та зважено у різноманітних ситуаціях, дозволяють майбутнім правоохоронцям найбільш повно використовувати набуті теоретичні знання на практиці, стимулюють пізнавальну діяльність і самостійність.

Михайлова Ю.А. Воздействие интерактивных технологий обучения на качество подготовки кадров для органов внутренних дел Украины

Сформулировано понятие интерактивных технологий обучения в процессе подготовки кадров для органов внутренних дел Украины. Определены основные задания интерактивных форм обучения. Сделан вывод о том, что интерактивные технологии открывают наиболее широкие перспективы и возможности в обучении, а также формируют у будущих правоохранителей умения и навыки действовать более слаженно, оперативно и взвешенно в различных ситуациях, позволяют будущим правоохранителям наиболее полно использовать приобретенные теоретические знания на практике, стимулируют познавательную деятельность и самостоятельность.

Mihaylova Ju.A. The Impact of Interactive Learning Technologies on the Quality of Training for Law-Enforcement Bodies of Ukraine

The notion of interactive learning technologies in the process of training for law-enforcement bodies of Ukraine is made. The main task of interactive forms of education was fined. Concluded that interactive technologies offer the greatest prospects and opportunities in education, as well as form at the future of law enforcement skills to operate more smoothly, quickly and carefully in different situations, allow future law enforcement agencies to make full use acquired theoretical knowledge in practice, stimulate cognitive activity and independence.